

РЕЦЕНЗІЇ

DOI: <https://doi.org/10.17721/2520-2626/2021.29.29>
УДК 304(477)

Ірина Грабовська

кандидат філософських наук, старший науковий співробітник
Центр українознавства філософського факультету,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ORCID: 0000-0002-7416-9541
Researcher ID: A-6851-2019
Scopus-Author ID: 57216436547
Email: grabovskai@ukr.net

Лариса Наливайко

доктор юридичних наук, професор, проректор,
Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро
Заслужений юрист України,

ORCID: 0000-0002-7696-4223
Researcher ID: AAD-9641-2020
Scopus-Author ID: 57205587445
Email: larysa-nalyvaiko@ukr.net

ЧОЛОВІКИ-ФЕМІНІСТИ ПРО КОРИСНІСТЬ ФЕМІНІЗМУ ДЛЯ РОЗВИТКУ ОСОБИ ТА СПІЛЬНОТ

(Рецензія на книгу: Кауфман М., Кімвел М. Чоловіки про фемінізм.
К: Книголав, 2019. 208 с.)

Анотація. У рецензії на книгу «Чоловіки про фемінізм» двох знаних у світі феміністів Майкла Кауфмана та Майкла Кімвела йдеться про основні ідеї вказаної роботи та мотиви, які спонукали двох цілком самодостатніх дослідників та активістів боротьби за гендерну рівність та проти насилля над жінками у всьому світі вдатись до «колективного захисту» фемінізму як теорії та практики, а також світоглядної позиції особистості сучасного світу. Автори доводять «природність» виникнення та розвитку феміністичного руху, особливо в демократичних країнах, орієнтованих на людину як цінність та на захист її прав як одне з основних завдань сучасної держави. Книга орієнтована в основному на чоловічу половину спільнот і доводить «вигідність» феміністичного руху як для жінок, так і для чоловіків.

Ключові слова: фемінізм, Майкл Кауфман, Майкл Кімвел, гендерна теорія, права людини, особистісний вибір, розвиток спільнот, маскулінізм, фемінність.

Iryna Grabovska

Ph.D. in Philosophy, Senior Research Associate,
Center of Ukrainian Studies, Faculty of Philosophy,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

Larysa Nalyvaiko

Doctor of Law, Professor, Vice-Rector,
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, Dnipro,
Honored Lawyer of Ukraine

FEMINIST MEN ON THE USEFULNESS OF FEMINISM FOR THE DEVELOPMENT OF PERSONS AND COMMUNITIES

(Book review: Kaufman M., Kimmel M. *Men about feminism*.
K: Knigolav, 2019. 208 p.)

Abstract. The review of the book "Men about Feminism" by two world-famous feminists Michael Kaufman and Michael Kimmel discusses the main ideas of this work. The review shows the motives that prompted two very self-sufficient researchers and activists to fight for gender equality and violence against women around the world to resort to the "collective defense" of feminism as a theory and practice, as a worldview of the modern world. of feminism as a theory and practice, as a worldview of the modern world. The authors prove the "naturalness" of the emergence and development of the feminist movement, especially in democratic countries, focused on man as a value and the protection of his rights as one of the main tasks of the modern state. The book focuses mainly on the male half of the community and proves the "benefits" of the feminist movement for both women and men.

Key words: feminism, Michael Kaufman, Michael Kimmel, gender theory, human rights, personal choice, community development, masculinity, femininity.

Серед видань із феміністичної та гендерної проблематики, які нещодавно стали доступні вітчизняному читачеві українською мовою, варто відзначити книгу 2019 року видавництва «Книголав» «Чоловіки про фемінізм» за авторства двох відомих світові Майклів – Майкла Кауфмана та Майкла Кіммела, активістів у боротьбі за гендерну рівність, проти насильства над жінками, феміністів, дослідників історії чоловіків та маскуліності, громадських діячів, експертними висновками яких послуговується чимало солідних міжнародних інституцій, зокрема ООН, у питаннях дотримання прав людини, рівності та рівноправності.

На жаль, як широка українська громадськість, так і наукова спільнота в цілому мало що знає про цих видатних наших сучасників, як і про гендерні дослідження загалом [2]. А між тим Майкл Кауфман – «оратор, письменник і консультант, відомий інноваційним підходом до залучення чоловіків і хлопчиків до боротьби за гендерну рівність. Активно співпрацює з ООН і національними урядами, неурядовими організаціями, корпораціями, профспілками й університетами. Один із засновників Кампанії білої стрічки — глобального руху чоловіків з метою припинити насильство чоловіків проти жінок» [5]. Одна з його робіт, що вже стала класикою гендерної теорії називається «Конструювання маскуліності та триада чоловічого насильства».

Не менш авторитетним є і Майкл Кімел — «американський соціолог, який спеціалізується на гендерних дослідженнях, профемініст. Кімел займає посаду професора соціології в університеті Стоні Брук (SBU) у Нью-Йорку, на базі якого в 2013 році заснував Центр Дослідження Чоловіків та Маскуліності. Співзасновник організації Чоловіків Проти Сексизму (NOMAS), засновник і редактор академічного журналу "Чоловіки та Маскуліність" (Men and Masculinities)» [6].

Автори книги «Чоловіки про фемінізм» відкрито позиціонують себе як прихильники феміністичного руху та за своєю громадянською активністю є профеміністами, тобто людьми, які не беруть прямої участі у феміністичних організаціях, а

є активістами профеміністичних рухів (англ. *Pro-feminism*). Такі діячі сповідують фактично всі феміністичні цінності та організують (у випадку з М. Кауфманом та М. Кімелом – очолюють) організації та рухи. Профеміністи борються проти насильства над жінками, за утвердження гендерної рівності та рівноправності, розвиток партнерських стосунків між статями. Часто профеміністи також є активними борцями проти порнографії, сексизму, проституції, сексіндустрії та торгівлі людьми. «Багато профеміністів політично активні, переважно в області гендерної рівності, прав жінок та боротьби з насильством проти жінок. У багатьох районах західного світу існують профеміністські чоловічі групи, які проводять профілактичну роботу проти насильства, семінари з питань сексуальних домагань на робочому місці, просвіту громадянського суспільства і психологічно консультують чоловіків, винних у скоєнні насильства. Профеміністи також беруть участь в охороні здоров'я чоловіків, навчанні чоловіків, розробці навчальних програм з питань гендерної рівності в школах. Профеміністи, які підтримують анти-порнографічний рух, виступають проти порнографії, лобіюючи Закон проти порнографії. Вони іноді співпрацюють з феміністками і жіночими службами, такими як центри боротьби з сімейним насильством і зґвалтуваннями» [7].

Все вище викладене напряму стосується авторів рецензованої роботи. У вступному слові до книги М. Кауфман та М. Кімел пояснюють, чому вони вирішили написати книгу «Чоловіки про фемінізм» так: «Ми обоє, тобто обидва Майкли, час від часу опиняємося в ситуаціях, коли змушені пояснювати чоловікам по колу одне й те саме (а автори об'їхали понад 200 країн світу, викладаючи свої ідеї та презентуючи власні роботи – прим. авт.) в університетах і коледжах, на зустрічах з місцевими спільнотами. Та не треба далеко ходити – нам доводиться пояснювати це навіть своїм синам!» [4, с. 12]. Як правило дослідники чують від слухачів чи читачів, особливо ж чоловічої статі, що фемінізм вже не потрібен. Його ідеї застаріли. Жінкам уже скрізь

відкрито дорогу до найвищих кар'єрних висот, не кажучи вже про свободу у стосунках та сексі. Принаймні це так, стверджують опоненти, коли мова заходить про високорозвинені країни чи цивілізацію Заходу в цілому. Що ситуація далеко не така райдужна, не кажучи вже про реальний стан речей у решті світу поза так званими «цивілізованими країнами Заходу» (та й тут не все так чудово, як видається на перший погляд), М. Кімел, як соціолог може довести із фактами, отриманими в наукових дослідженнях. Низка широко відомих робіт Майкла Кауфмана теж доводить думку про значно глибші гендерні проблеми сучасного світу і Заходу зокрема. Пов'язані з феміністичною та гендерною тематикою питання на пряму корелюються з домінуванням та мають значно глибше коріння в людській історії, ніж може здатися пересічному спостерігачеві, навіть якщо він і намагається заглибитись у специфіку гендерних стосунків у власному середовищі чи спільноті.

Книга «Чоловіки про фемінізм» написана у дуже зручному форматі – у вигляді абетки, де основні ідеї фемінізму переважаються з поясненням розповсюджених стереотипів та помилок у поведінці щодо партнерів та колег як у сексуальному плані, так і в соціальному просторі. Такий спосіб викладення є не лише оригінальним, але й надзвичайно зручним при прочитанні та користуванні текстом. Робота легко читається. Викладена доступною для широкого кола читачів мовою. При цьому автори торкаються низки надзвичайно серйозних проблем, як от права людини і стать, рівноправність і рівність, гендеровані спільноти, маскуліність та фемініність, а також розуміння цих феноменів, расова дискримінація та її зв'язок із гендерним насиллям, домінування та партнерство між гендерами, квір- та гетеро-сексуальні проблеми тощо.

Автори стверджують, що впевнені у плідності як ідей, так і феміністичних практик. Вони вважають, що феміністичний рух «досі на часі» [4, с. 12]. Його ідеї корисні обом статям. Сам цей рух породив нову реальність, вивішив жінок світу на рівень суб'єкта життєдіяльності спільнот та примусивши теоретиків уважніше і, що важливо, з точки зору нових підходів подивитись на проблеми взаємодії між статями, на людську сексуальність та вираз владних стосунків через гендерну взаємодію. «...феміністична теорія досліджує світ із погляду жінок та їхнього досвіду і шукає способів досягти гендерної рівності» [4, с. 140], – зазначено в тексті книги. Але ж жінки насправді не з Венери, а чоловіки – не з Марса, тому способи порозуміння між гендерами існують, і так званий «жіночий погляд на світ» може бути цілком і чоловічим та навпаки. Отже, і суспільство гендерної рівності не така вже й утопія, як то стверджують скептики та антифеміністи [Див. про це детальніше: 1].

«Фемінізм справді потрібен усім, – заявляють автори книги «Чоловіки про фемінізм». – І саме цей аргумент ми б хотіли тут відстояти: хай там що

пишуть тисячі дурнодумців і хай які стереотипи сучасні медіа пов'язують із фемінізмом, цей рух – величезний дар і для нас, хлопців. Навіть коли певні його прояви видаються нам незручними чи незвичними. Фемінізм передбачає поліпшення міжособистісних стосунків. Підвищення якості життя для жінок, про яких ми дбаємо, і для нас самих. Звучить дивно, але це справді так» [4, с. 13].

Весь накопичений авторами багаторічний досвід у підсумку стисло викладений на сторінках книги Майкла Кауфмана та Майкла Кімела «Чоловіки про фемінізм». Вона є абеткою не лише для початківців в гендерних студіях та феміністичній теорії. Це фактично словник напрацьованого теоретичного досвіду у галузі гендерних досліджень та фемінізму, який може стати корисним довідником і для заангажованого науковця. І, безумовно, це дослідження буде дуже корисним для української наукової (й не тільки!) спільноти, адже сьогодні в Україні відбуваються радикальні гендерні трансформації, пов'язані в основному з рухом країни до Євросоюзу з його політикою та принципами гендерної паритетності та недискримінаційними практиками у сфері прав людини, пов'язаних зі статтю зокрема. На окрему увагу заслуговують і активні зміни, які відбуваються з українськими жінками та чоловіками через війну з російським агресором [1]. Також ця робота стане корисною при викладанні курсів з гендерної тематики у вищих навчальних закладах України, зокрема, при висвітленні конкретних питань освітнього курсу [Див., напр: 3].

Таким чином, книга М. Кауфмана та М. Кімела «Чоловіки про фемінізм» може стати у нагоді науковцям, викладачам, студентам, широкому колу читачів, зацікавлених вказаною проблематикою.

1. Власова Тетяна, Грабовська Ірина, Галицька Юлія. Актуальний гендер: міжнародний та український контекст. Монографія. К: Міленіум, 2018. 132 с.
2. Грабовська І. Специфіка сучасного українського фемінізму (соціофілософський зріз проблеми). *Українознавство*. 3(80). 2021. С. 194–204.
3. Грабовська Ірина, Наливайко Лариса, Обушний Микола. Гендер в освітньому процесі українських вишів як філософсько-світоглядна складова конфліктизаційної проблематики. *Українознавчий альманах*. Випуск 26, 2020. С. 57–65.
4. Кауфман М., Кімел М. Чоловіки про фемінізм. К: Книголав, 2019. 208 с
5. Майкл Кауфман *Вікіпедія*. URL: <https://genderindetail.org.ua/spetsialni-rubriki/heforshe/triada-cholovichogo-nasilstva-134030.html>
6. Майкл Скотт Кімел. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B0%D0%B9%D0%BA%D0%BB_%D0%A1%D0%BA%D0%BE%D1%82%D1%82_%D0%9A%D1%96%D0%BC%D0%BC%D0%B5%D0%BB

7. Профемінізм *Вікіпедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%BC>

References

1. Vlasova T., Hrabovska I., Halytska Yu. (2018). *Aktualnyi hender: mizhnarodnyi ta ukraïnskyi kontekst* [Current gender: international and Ukrainian context]: monohrafiia. Kyiv. (in Ukrainian).

2. Grabovs`ka I. (2021). *Specy`fika suchasnogo ukraïns`kogo feminizmu (sociofilosofs`kyj zriz problemy)* [Specifics of modern ukrainian feminism (socio-philosophical section of the problem)]. *Ukrayinoznavstvo*. 3(80). 2021. P. 194–204. (in Ukrainian).

3. Grabovs`ka Iry`na, Naly`vajko Lary`sa, Obushnyj My`kola. (2020). *Gender v osvitr`omu procesi ukraïns`kyx vy`shiv yak filosofs`ko-svitoglyadna skladova konflikty`zaciynoyi problematy`ky* [Gender in the educational process at ukrainian high schools as philosophical and world-view component of conflict

studies]. *Ukrayinoznavchyj al`manax*. Vy`pusk 26. P. 57–65. (in Ukrainian).

4. Kaufman M., Kimmel M. (2019). *Choloviky` pro feminizm* [Men about feminism]. K: Kny`golav. 208 p. (in Ukrainian).

5. *Majkl Kaufman* [Michael Kaufman]. *Vikipediya*. URL: <https://genderindetail.org.ua/spetsialni-rubriki/heforshe/triada-cholovichogo-nasilstva-134030.html> (in Ukrainian).

6. *Majkl Skott Kimmel* [Michael Scott Kimmel]. *Vikipediya*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B0%D0%B9%D0%BA%D0%BB_%D0%A1%D0%BA%D0%BE%D1%82%D1%82_%D0%9A%D1%96%D0%BC%D0%BC%D0%B5%D0%BB (in Ukrainian).

7. *Profer`ninizm* [Pro-feminism]. *Vikipediya*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%BC> (in Ukrainian).